

Pincode.

Ruilen over de tijd

2025

Noordhoff Uitgevers

Iedereen leert

Hoofdstuk 2 | De overheid ruilt over tijd

- 2.1 [Inkomsten en uitgaven van de overheid](#)
- 2.2 [Sociale zekerheid](#)
- 2.3 [Samenwerken aan een toekomst](#)

2.1 Inkomsten en uitgaven van de overheid

Net als gezinshuishoudens en bedrijven, heeft ook de overheid inkomsten en uitgaven.

De overheid maakt hiervan jaarlijks een begroting, de **Rijksbegroting**.

Jaarlijks tijdens Prinsjesdag informeert de overheid haar burgers hierover in de **Miljoenennota**.

Rijksbegroting

Overzicht van de verwachte inkomsten en uitgaven van de overheid.

Miljoenennota

Toelichting op de rijksbegroting.

Miljoenennota 2025

Ministerie van Financiën

Inkomsten
van het Rijk 2025 (in miljarden)
€ 425,1

Uitgaven
van het Rijk 2025 (in miljarden)
€ 457,0

Directe belastingen

€ 97,5 Loon- en inkomsterbelasting
€ 46,6 Vennootschapsbelasting
€ 4,6 Dividendbelasting
€ 3,6 Schenk- en erfbelasting
€ 1,3 Kansspelbelasting
€ 0,4 Overig

€ 155,7

Indirecte belastingen

€ 82,2 Omzetbelasting (btw)
€ 12,3 Accijnzen
€ 6,0 Overdrachts- en assurantiebelasting
€ 6,4 Belastingen op een milieugrondslag
€ 5,0 Motorrijtuigenbelasting
€ 4,1 Invoerrechten
€ 2,0 Belasting op personenauto's
en motorrijwielen (bpm)
€ 6,7 Verbruiksbelasting
€ 0,6 Bankbelasting
€ 0,2 Overig

€ 121,6

Zorg- verzekerings- wet

€ 60,0

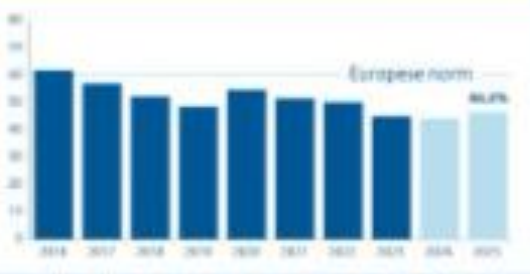
Premies werknemers- verzekeringen

€ 40,9

Premies volks- verzekeringen

€ 46,8

Overheidsschuld
als % van Bruto Binnenlands Product **€ 548,4 mld**

Voor meer informatie
scan QR code
of kijk op
rijksoverheid.nl

Sociale Zekerheid

€ 52,8 AOW
€ 18,9 Arbeidsongeschiktheid
€ 14,9 Kindregelingen
€ 12,2 Overig
€ 11,2 Werkloosheid, Bijstand
en Participatie
€ 5,8 Ziekte en Verlofsregelingen

€ 114,9

Zorg

€ 70,4 Medische zorg
incl. Zorgtoeslag
€ 57,3 Langdurige Zorg
en Ondersteuning
€ 0,9 Overig

€ 114,6

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

€ 53,4

Gemeentefonds en Provinciefonds

€ 53,4

Defensie

€ 19,4

Justitie en Veiligheid

€ 16,6

Infrastructuur en Waterstaat

€ 14,1

Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingshulp

€ 11,4

Volkskultuur en Ruimtelijke Ordening

€ 8,9

Rechtspraak

€ 8,7

Oekraïne (binnenlandse en buitenlandse steun)

€ 7,3

Financiën

€ 7,1

Overig

€ 6,4

Asiel en Migratie

€ 5,6

Landsbouw, Visserij, Vondst- zekerheid en Natuur

€ 4,7

Binnenlandse Zaken en Kerkerijkerelaties

€ 3,6

Klimaat en Groene Groei

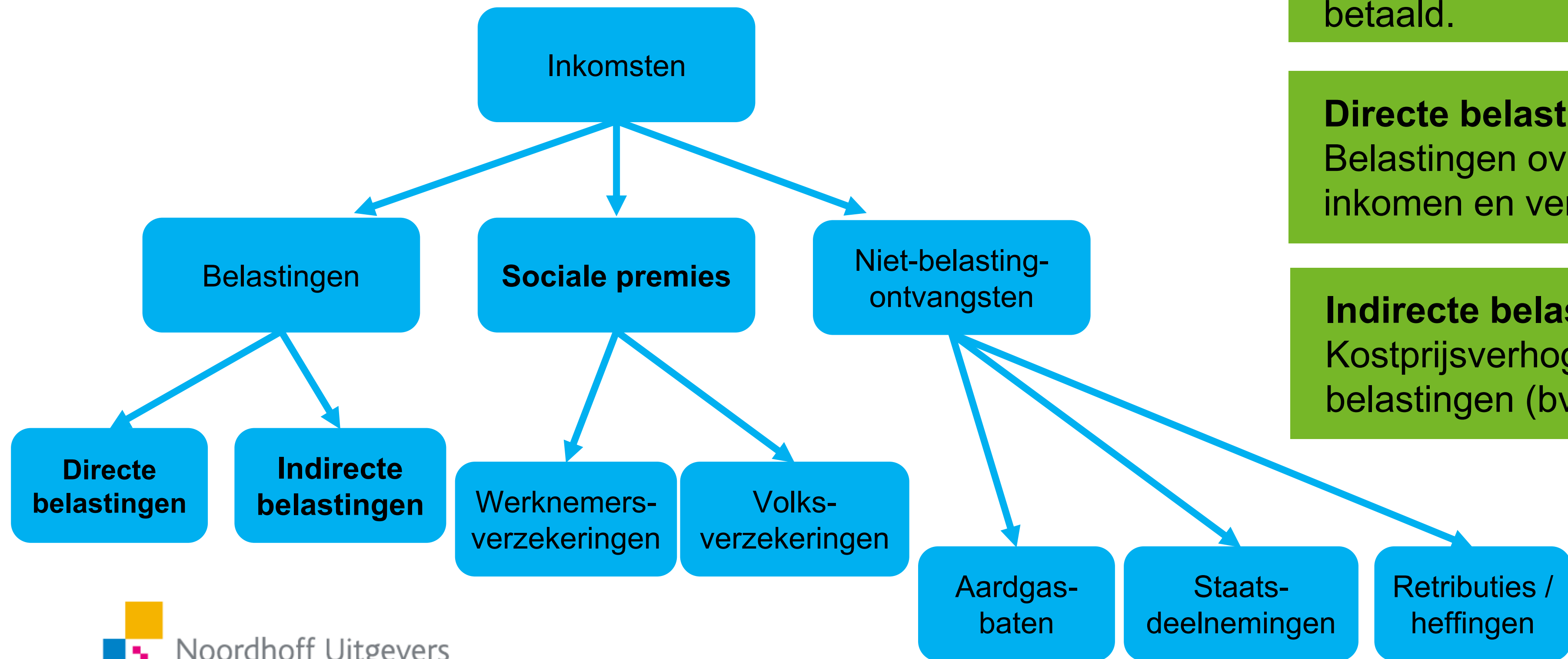
€ 3,6

Economische Zaken

€ 3,2

2.1 Inkomsten en uitgaven van de overheid

Inkomsten van de overheid

Sociale premies

Premies waarmee de sociale verzekeringen (uitkeringen) worden betaald.

Directe belastingen

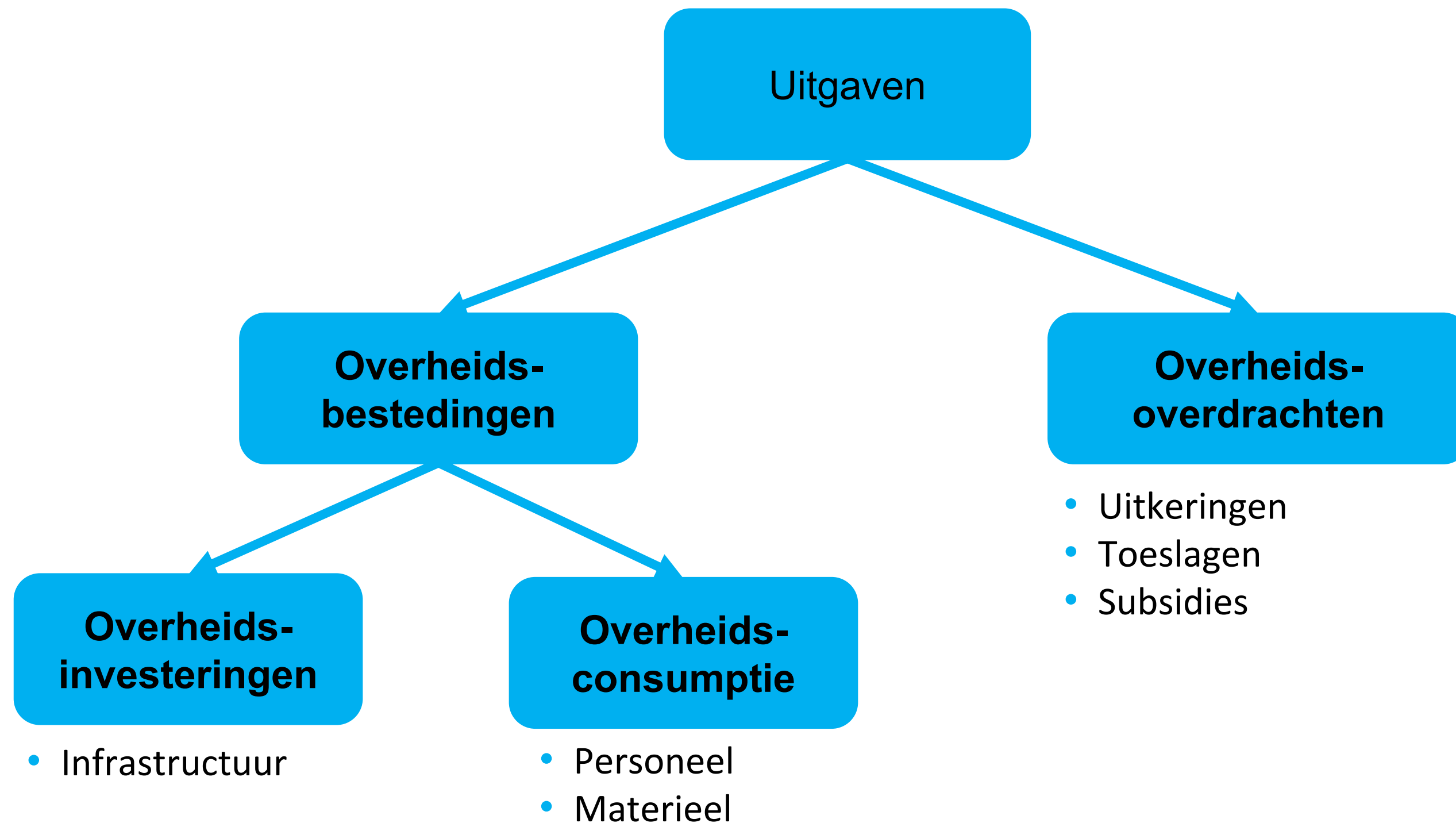
Belastingen over winst, inkomen en vermogen.

Indirecte belastingen

Kostprijsverhogende belastingen (bv. btw).

2.1 Inkomsten en uitgaven van de overheid

Uitgaven van de overheid

Overheids-bestedingen

Uitgaven als beloning voor het gebruik van productiefactoren.

Overheids-investeringen

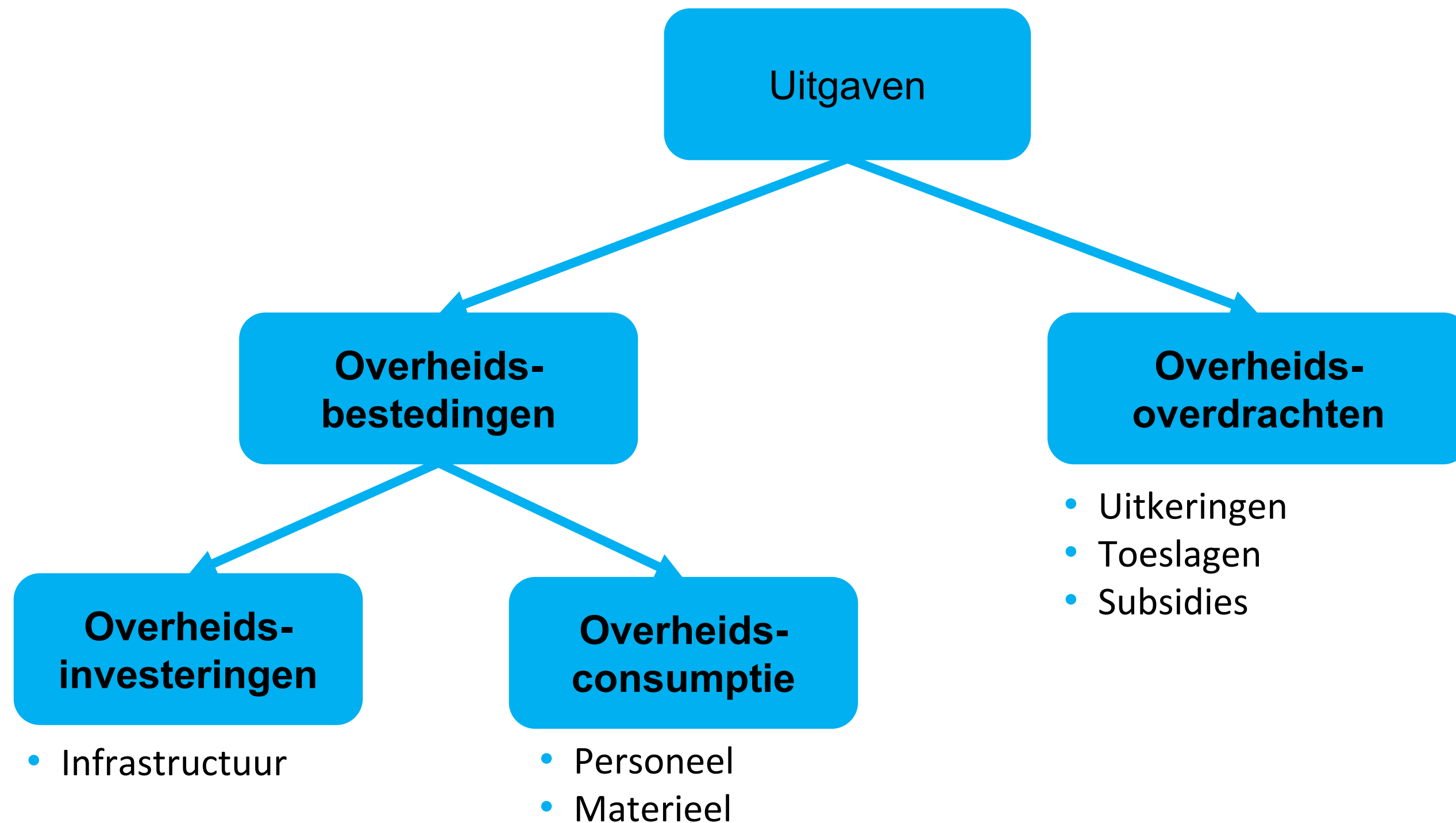
Investeringen in vaste kapitaalgoederen (zoals wegen).

Overheids-consumptie

Uitgaven aan arbeid en andere (materiële) uitgaven.

2.1 Inkomsten en uitgaven van de overheid

Uitgaven van de overheid

Overheids-overdrachten
Uitgaven waar geen directe prestatie tegenover staat.

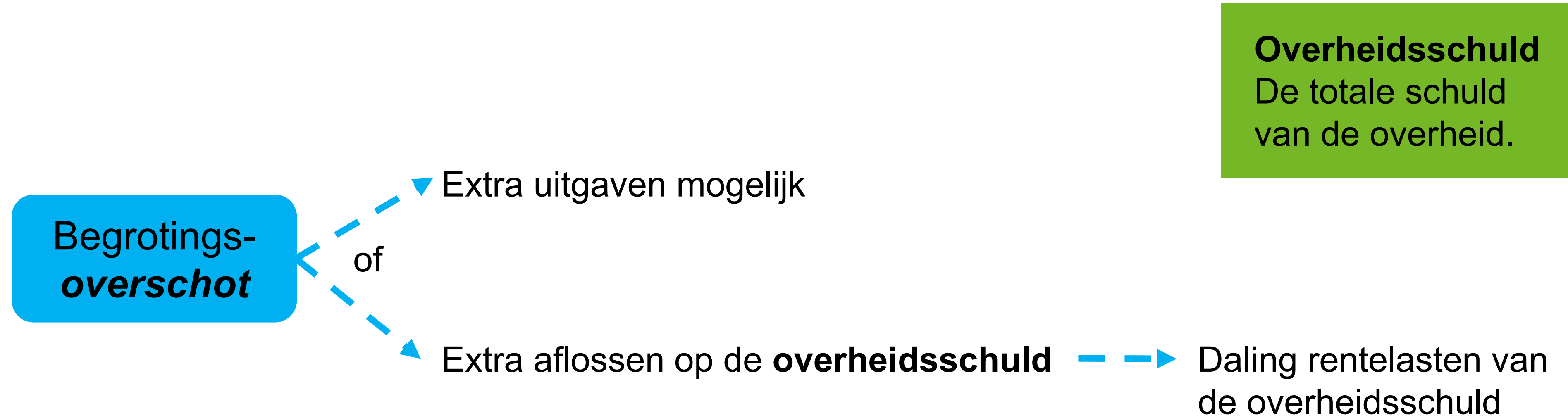
2.1 Inkomsten en uitgaven van de overheid

De inkomsten en uitgaven zijn niet altijd aan elkaar gelijk.
Dit creëert een **begrotingssaldo**:

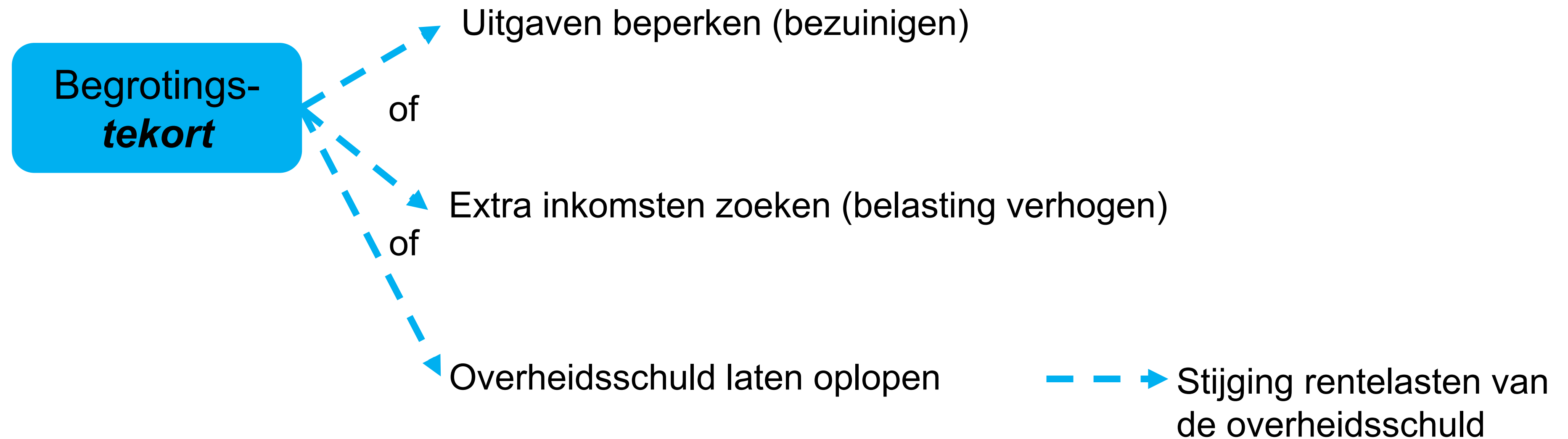
- $\text{inkomsten} > \text{uitgaven} = \text{begrotingsoverschot}$
- $\text{inkomsten} < \text{uitgaven} = \text{begrotingstekort}$

Begrotingssaldo
Het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de overheid.

2.1 Inkomsten en uitgaven van de overheid

2.1 Inkomsten en uitgaven van de overheid

2.1 Inkomsten en uitgaven van de overheid

Berekenen overheidsschuld:

Overheidsschuld begin jaar	
Begrotingstekort	+
<u>Aflossing op de overheidsschuld</u>	<u>-</u>
Overheidsschuld einde jaar	=

Staatsobligatie

Een lening van de overheid die is opgedeeld in kleinere stukjes.

De overheid leent vaak geld door het uitgeven van **staatsobligaties**. Dat is een lening opgedeeld in kleine stukjes. Deze leningen worden vooral gekocht door pensioenfondsen en andere financiële instellingen.

2.1 Inkomsten en uitgaven van de overheid

In economisch mindere tijden stijgt de overheidsschuld vaak.

Toch zal de overheid niet snel failliet gaan, want ze mag meestal extra geld lenen (d.m.v. uitgifte staatsobligaties).

Deze extra leningen zorgen voor extra rentelasten en aflossingsverplichtingen in de toekomst:

Tekorten nu hogere belastingen later

Uitgestelde belastingheffing
Het begrotingstekort wordt gefinancierd met toekomstige belastinginkomsten.

2.2 Sociale zekerheid

Heb je (tijdelijk) onvoldoende inkomen, dan helpt de overheid je via het sociale zekerheidsstelsel.

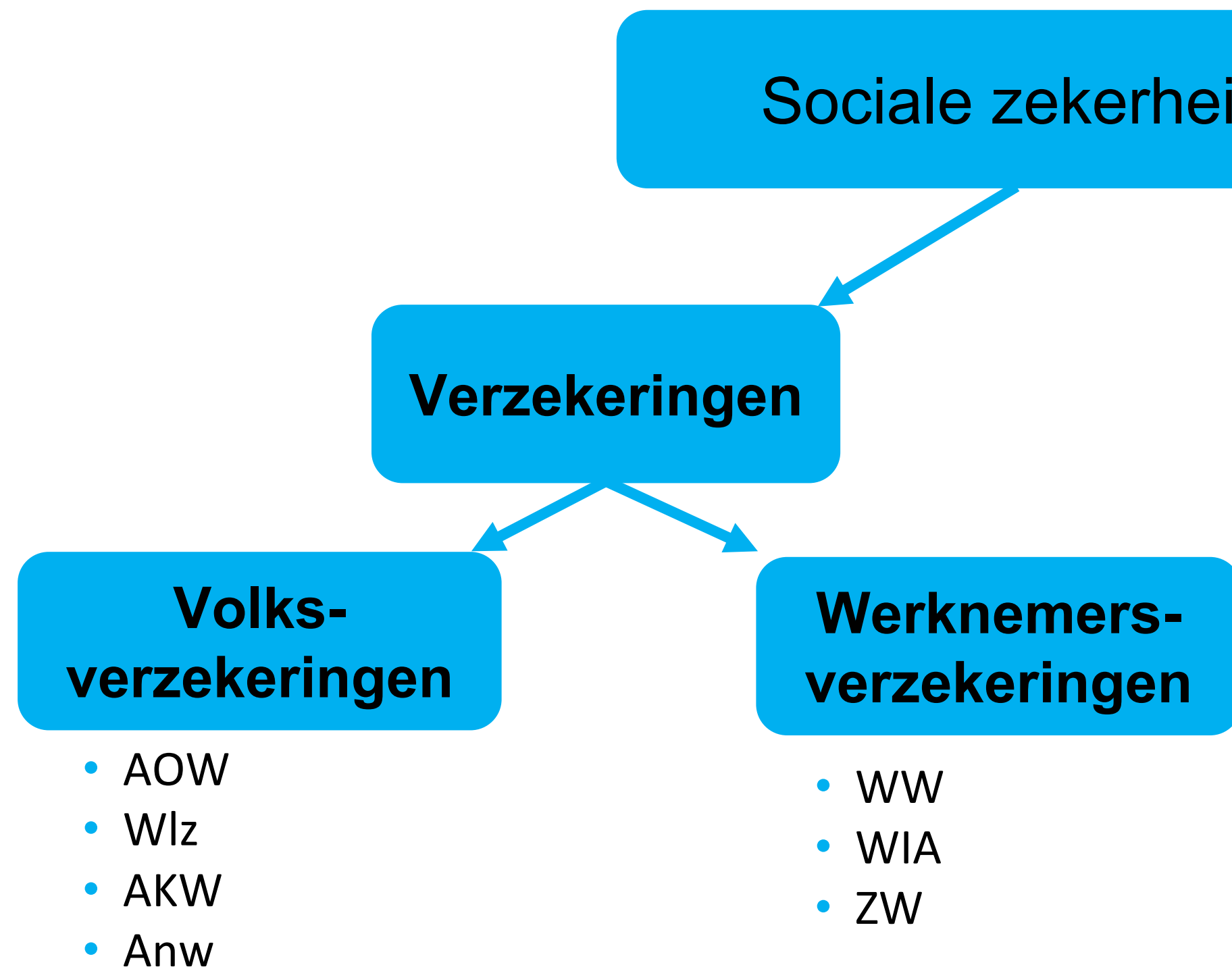
Sociale verzekeringen dekken het verlies van inkomen bij:

- ziekte (kort- en langdurig)
- werkloosheid
- arbeidsongeschiktheid
- ouderdom

Sociale verzekeringen
Verplichte verzekeringen
die voor iedereen
gelden.

2.2 Sociale zekerheid

Heb je (tijdelijk) onvoldoende inkomen, dan helpt de overheid je met behulp van het sociale zekerheidsstelsel.

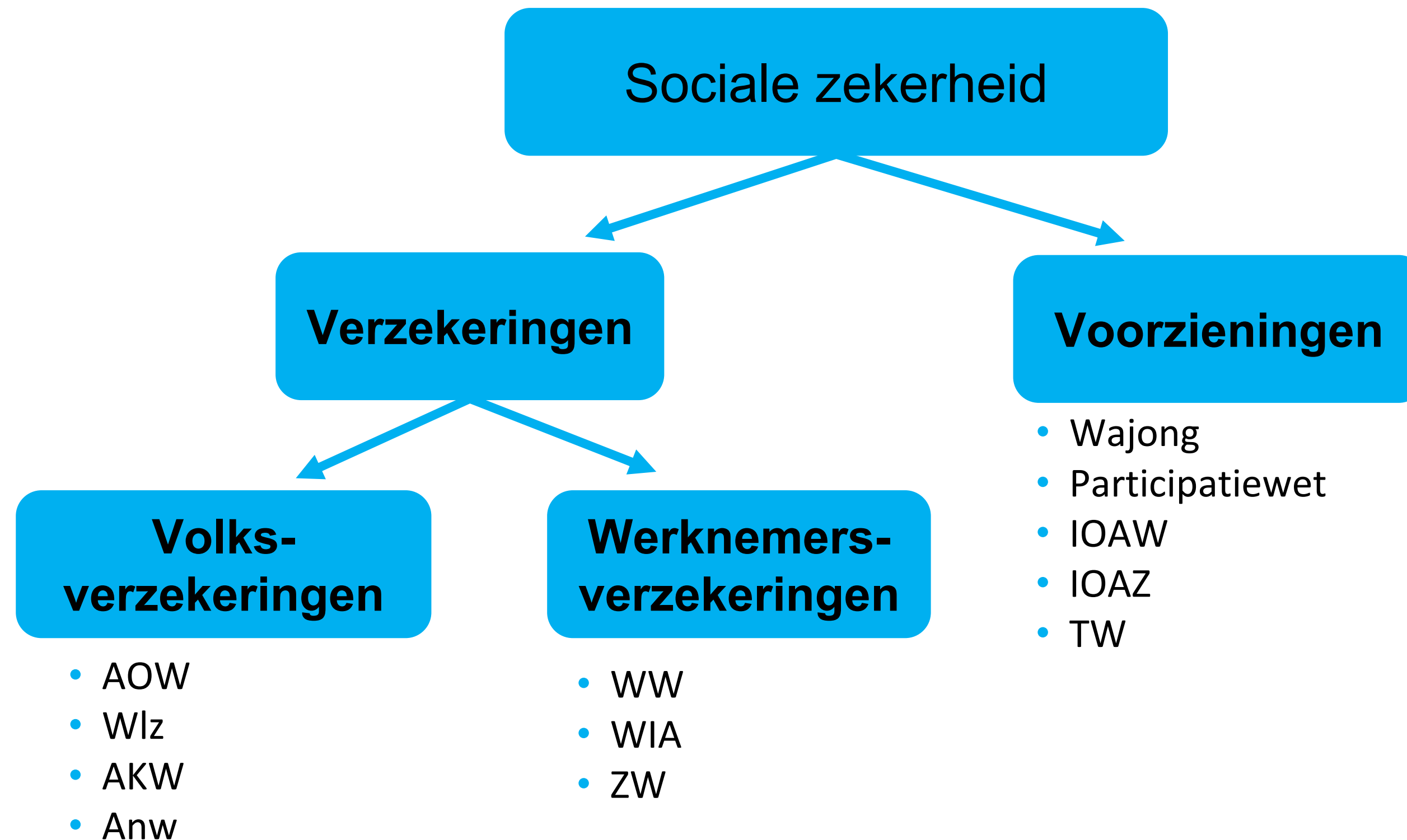
Sociale verzekeringen
Verplichte verzekeringen die voor iedereen gelden.

Volksverzekeringen
Verzekeringen die voor iedereen gelden die in Nederland woont of werkt.

Werknemers-verzekeringen
Verzekering voor werknemers en uitkeringsgerechtigden, betaald door werkgevers en werknemers.

2.2 Sociale zekerheid

Heb je (tijdelijk) onvoldoende inkomen, dan helpt de overheid je met behulp van het sociale zekerheidsstelsel.

Sociale voorziening
Uitkeringen bedoeld voor mensen die geen uitkering krijgen via een sociale verzekering.

2.2 Sociale zekerheid

Hoe wordt de sociale zekerheid betaald?

Voorzieningen: betaald uit belastingopbrengsten

Verzekeringen: betaald uit sociale premies

De uitkering gebeurt op basis van:

- **Omslagstelsel**
- **Solidariteitsbeginsel**

Omslagstelsel

Een systeem waarbij de ontvangen premies van een jaar gebruikt worden voor uitkeringen in dat jaar.

Solidariteitsbeginsel

Het uitgangspunt dat mensen in een samenleving verantwoordelijkheid nemen voor elkaars welzijn.

2.3 Samenwerken aan een toekomst

Hoe is je pensioen geregeld?

Intergenerationele solidariteit

De huidige werkende generatie betaalt voor de AOW van de gepensioneerde generatie.

AOW

Deze wet geeft iedere Nederlander vanaf 67 jaar recht op een ouderdomspensioen (dynamische leeftijdsgrens).

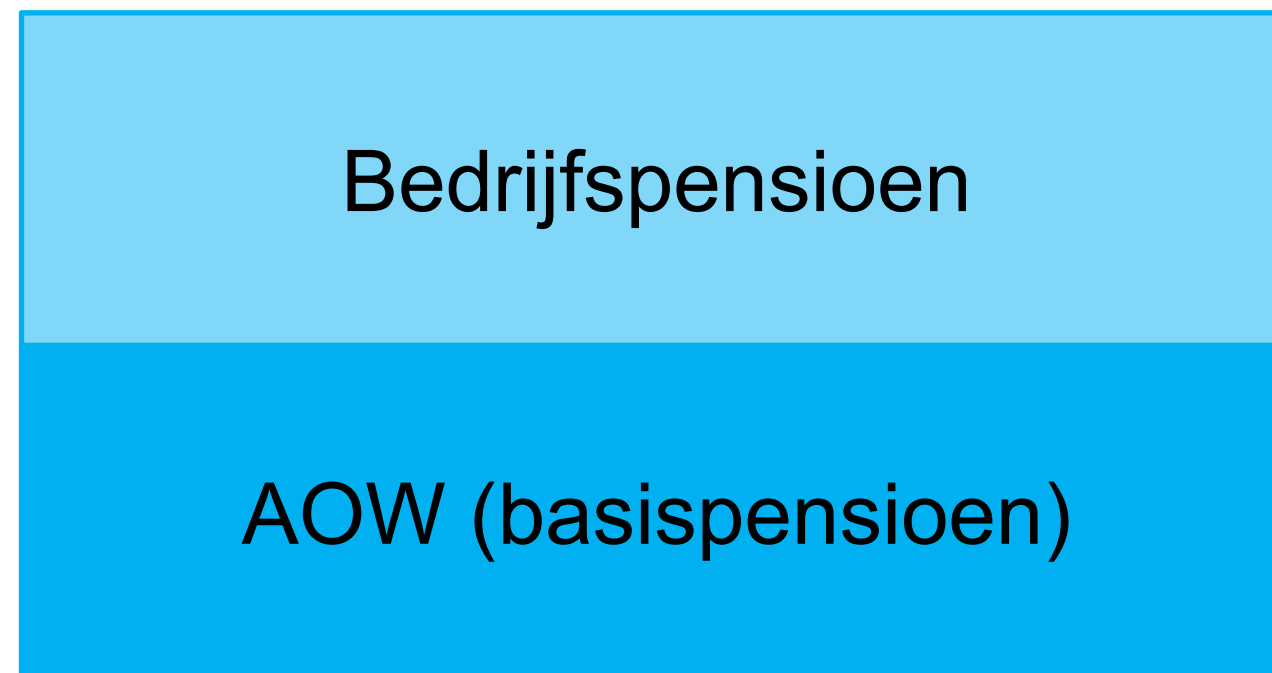
AOW (basispensioen)

- Afhankelijk van aantal belastingplichtige jaren in Nederland
- Afhankelijk van gezinssamenstelling
- Onafhankelijk van inkomen of vermogen
- Solidariteit tussen werkenden en niet-werkenden
- **Intergenerationele solidariteit**

2.3 Samenwerken aan een toekomst

Hoe is je pensioen geregeld?

Bedrijfspensioen
Een bedrijfspensioen die geldt voor iedereen in het bedrijf.

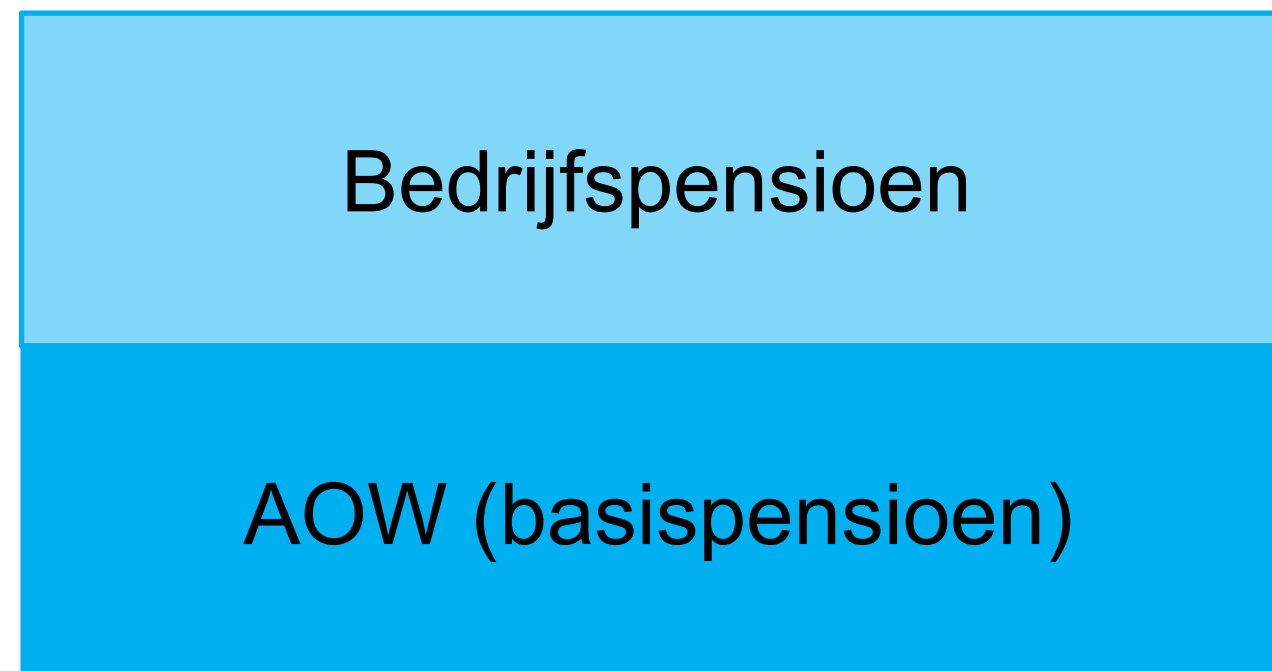

- Collectief geregeld
- Op basis van het **kapitaaldekkingsstelsel**

Kapitaaldekkingsstelsel
Een systeem waarbij degene die premie betaalt een kapitaal opbouwt dat op een later tijdstip wordt uitgekeerd.

2.3 Samenwerken aan een toekomst

Hoe is je pensioen geregeld?

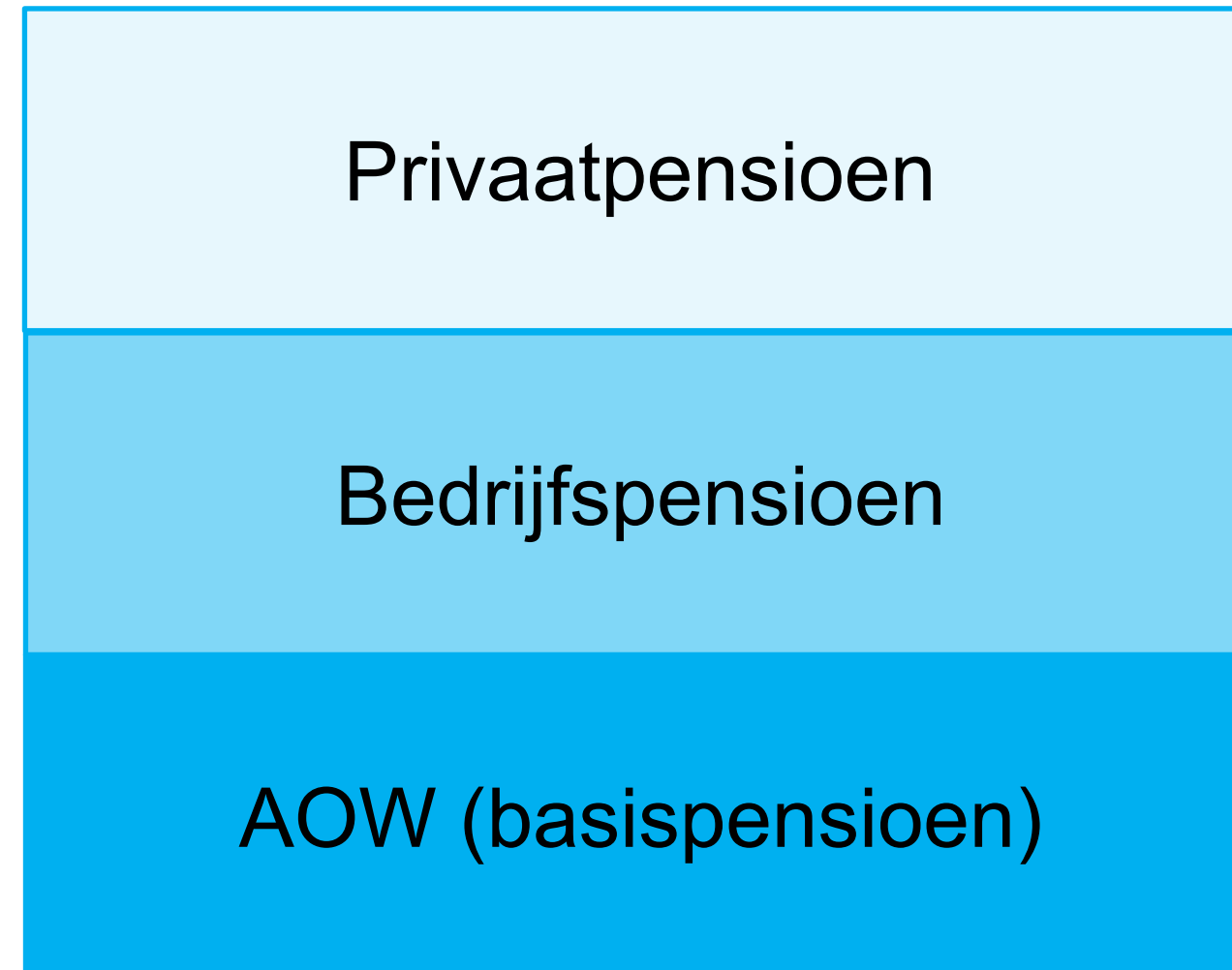
- **Collectief** geregeld
- Op basis van het **kapitaaldekkingstelsel**

Verschil AOW en aanvullend pensioen

	AOW	Bedrijfspensioen
Soort stelsel	Omslag	Kapitaaldekking
Hoogte uitkering	Vast bedrag per persoon	Afhankelijk van betaalde premies en beleggingsresultaten

2.3 Samenwerken aan een toekomst

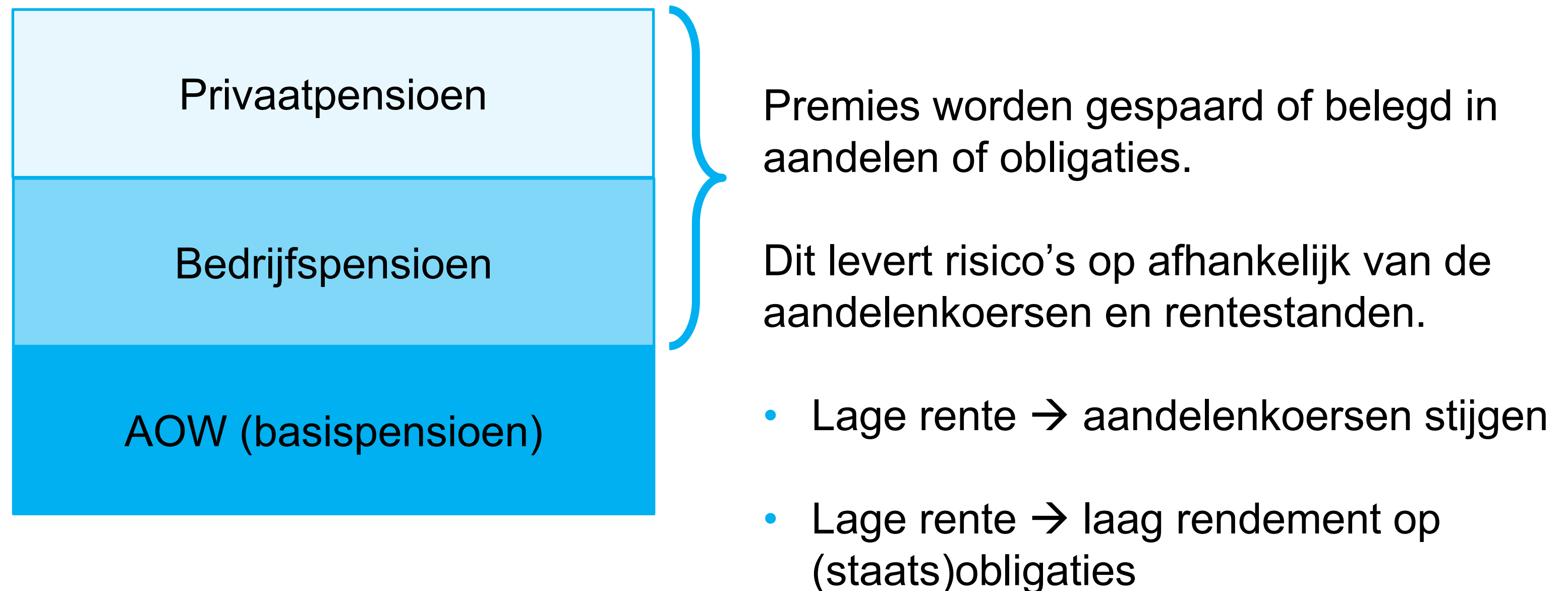
Hoe is je pensioen geregeld?

Privaat pensioen
Een door een
persoon zelf gekochte
pensioenverzekering.

2.3 Samenwerken aan een toekomst

Hoe is je pensioen geregeld?

2.3 Samenwerken aan een toekomst

Hoe is je pensioen geregeld?

AOW (basispensioen)

Vergrijzing

Steeds minder werkenden in verhouding tot gepensioneerden.

De AOW staat onder druk door **vergrijzing**. Er komen steeds minder werkenden in verhouding tot gepensioneerden. Een maatregel om de AOW betaalbaar te houden, is het verhogen van de AOW-leeftijd van 65 jaar naar een dynamische leeftijdsgrens die op dit moment op 67 jaar staat.

- Hierdoor wordt er langer AOW-premie bijgedragen
- en wordt de groep gepensioneerden kleiner.